

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

Finansministeren
Den 17. december 2012

Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 130 (Alm. del) af 12.
december 2012

Spørgsmål

"Ministeren bedes oversende talepapir fra åbent samråd om statens selskaber den 12/12-12, jf. FIU alm. del - samrådsspørgsmål G."

Svar

Samrådsspørgsmål G:

"Ministeren bedes redegøre for den økonomiske situation i statens selskaber på baggrund af statsministerens udtalelse på sit pressemøde den 13. november 2012 om, at "de selskaber, som staten er involveret i, skal på et tidspunkt give overskud"."

Talepapir til bevarelse af samrådsspørgsmål G:

[Indledende bemærkninger]

- Jeg er blevet bedt om at redegøre for den økonomiske situation i statens selskaber med henvisning til en udtalelse fra statsministeren om, at de selskaber, som staten er involveret i på et tidspunkt skal give overskud.
- Lad mig indledningsvis slå fast, at jeg er helt enig med statsministeren.
- Men det er klart, at de statslige selskaber er meget forskellige – både hvad angår deres formål, størrelse, statslig ejerandel og sektor. Derfor er det vanskeligt at generalisere den økonomiske situation på tværs af selskaberne, så jeg vil i redegørelsen forsøge at fokusere på nogle af de overordnede udviklingstræk, som vi ser.

- Min redegørelse er i øvrigt baseret på den samme afgrænsning af, hvad der udgør et selskab, som vi anvender i den årlige publikation Statens selskaber.
- Aktuelt er der 23 ejerandele i porteføljen. Staten har således ejerandele i 18 aktieselskaber og er majoritetsaktionær i de 11. Herudover er der de tre selvstændige offentlige virksomheder – DSB, Naviair og Energinet.dk – og ejerandele i to interessentskaber – By & Havn og Metroselskabet.

[Formålet med statslige selskaber og forventninger om overskud]

- Lad mig starte med at knytte et par generelle bemærkninger til de forventninger, der må være til de statslige selskaber.
- Selskabsformen anvendes som oftest i tilfælde, hvor staten er engageret i forretningsmæssig virksomhed. Det vil sige aktiviteter, hvor indtægten helt eller delvist kommer fra salg til private.
- I disse tilfælde er det vurderingen, at der kan opnås en mere effektiv drift ved at udskille aktiviteterne fra den egentlige offentlige forvaltning.
- Det skyldes for det første, at selskabernes formål kan defineres forholdsvis entydigt, nemlig at skabe størst muligt overskud gennem en effektiv drift.
- For det andet er det vurderingen, at de større frihedsgrader, som selskaberne har i forhold til selv at beslutte investeringer og fastsætte løn- og ansættelsesvilkår, også bidrager til en mere effektiv og hensigtsmæssig drift, end hvis aktiviteterne skulle drives under de normale budget- og bevillingsregler.
- Når det så er sagt, er der åbenlyst også forskelle i, hvordan den grundlæggende forventning om effektiv drift og overskud kan konkretiseres i forhold til fx egentlige resultatmål.
- I den ene ende af skalaen fungerer en række af de statslige selskaber på markeder, der er fuldt konkurrenceudsatte, og er fuldt underlagt samme vilkår som de private konkurrenter. For disse

må forventningen til overskud modsvarer de forventninger, som ejerne af de private konkurrenter har til deres selskaber.

- Rimelige overskud i disse selskaber er således en forudsætning for, at staten kan få et markedsmæssigt afkast af sin investering, og at selskaberne har mulighed for at foretage investeringer i udviklingen af deres virksomhed.
- I den anden ende af skalaen har vi de selskaber, der har ansvaret på opgaver relateret til infrastruktur.
- Her tænker jeg fx Energinet.dk, der grundlæggende kan overvælte alle sine omkostninger på energiforbrugerne og er afskåret fra at udlodde udbytte til staten. Selv om selskabet har brug for overskud for at sikre en rimelig egenkapital, er det klart, at et resultatkrav ikke giver mening, hvorfor målet må være at sikre en så effektiv drift som muligt.
- Noget tilsvarende gælder for andre infrastrukturselskaber som Sund & Bælt Holding og Metroselskabet.
- Så alt i alt forventer af alle vores selskaber, at de drives effektivt, mens krav om overskuddets størrelse i sagens natur må afspejle de konkrete opgaver, som de enkelte selskaber er sat til at løse.
- Og så gælder det naturligvis også, at selskaber, der altid har underskud, har en uholdbar forretningsmodel. I de situationer må forretningsmodellen ændres, eller selskabet afvikles.

[De økonomiske udvikling i de statslige selskaber]

- Set over en årrække har den økonomiske udvikling i de statslige selskaber generelt været fornuftig. De fleste selskaber har haft løbende overskud, og selskaberne har de sidste 10 år bidraget til statskassen med udbyttebetalinger på typisk 2-3 mia. kr. om året.
- Der er imidlertid heller ingen grund til at lægge skjul på, at flere af de statslige selskaber mærker effekten af den økonomiske krise, hvilket har sat deres indtjening under pres. Da nogle af selskaberne samtidig er udfordret af markeder, der undergår væ-

sentlige strukturelle forandringer, bør det ikke komme bag på nogen, at resultaterne generelt ikke har været fantastiske i de senere år.

[Statslige selskaber med positiv udvikling]

- Men lad mig starte med at fremhæve en række selskaber, der klarer sig ganske fornuftigt.
- Et selskab som Danske Spil har leveret stabile og positive resultater gennem en længere årrække. En tilsvarende udvikling ses for Klasselotteriet, der også har leveret vedvarende positive resultater.
- Også et selskab som Københavns Lufthavne klarer sig godt og leverer til stadighed gode og stabile økonomiske resultater.
- Trods skærpet konkurrence oplever Københavns Lufthavne større fremgang i passagertallet end en række konkurrerende europæiske lufthavne. Selskabet forventer således, at resultatet i 2012 bliver bedre end 2011, også når der korrigeres for en betydelig gevinst fra frasalget af en ejerandel i Newcastle Airport.
- Lad mig også fremhæve, at det er lykkedes TV 2/DANMARK at få stabiliseret sine resultater.
- Efter at TV2 kom i økonomiske problemer i 2008, blev der udarbejdet en omstrukturingsplan, som havde til formål at skabe en mere robust forretningsmodel, herunder abonnementsbetaling. TV2 er nu et mere solidt selskab, som ved de seneste to årsregnskaber har leveret positive resultater.

[Statslige selskaber med markedsmæssige udfordringer]

- Gennem den seneste tid er det imidlertid også klart, at en række af selskaberne i stigende grad er udfordret på deres indtjening som følge af den økonomiske krise.

- DONG Energy er et af de selskaber, der nu mærker effekten af den økonomiske krise. En ugunstig prisudvikling på energimarkederne – ikke bare i Danmark, men også i resten af Europa – har påvirket indtjeningen negativt.
- Især gasmarkedet har vist sig udfordrende. Blandt andet har lave europæiske priser på CO₂-kvoter og kul ført til, at selskabet har måttet foretage store nedskrivninger og hensættelser på en række gasrelaterede aktiver.
- DONG Energy står dog langt fra alene med denne udfordring. Eksempelvis foretog det store svenske energiselskab Vattenfall i deres regnskab for 3. kvartal 2012 en nedskrivning på 8,6 mia. SEK, der navnlig henføres til deres hollandske aktiviteter.. Også de to store tyske børsnoterede energiselskaber E.ON og RWE har oplevet tilbagegang i deres gas-forretning.
- DONG Energy har på baggrund af den seneste udvikling iværksat en række tiltag for at styrke selskabets indtjening – herunder omfattende omkostningsreduktion og målrettede frasalg, der skal bidrage til en mere fokuseret koncern.
- By og Havn er ligeledes udfordret af den økonomiske udvikling. På ejendomsmarkedet oplever man generelt begrænset salgsaktivitet og faldende priser. Selskabet har derfor været nødsaget til at nedskrive værdien af mange af deres ejendomme og byggeretter.
- Tilsvarende mærker Freja ejendomme også de vanskelige forhold på ejendomsmarkedet. Selskabet sælger færre af deres ejendomme, og overskuddene har været beskedne de seneste år. Dette er imidlertid ikke et problem, men viser snarere gevinsten ved at sælge frigjorte statslige ejendomme gennem Freja. Freja har således mulighed for at være tålmodig og afvente, at der kan opnås den rette pris for ejendommene, hvorved staten på sigt opnår en gevinst i forhold til, hvis de tidligere statslige ejere gennemførte forcerede salg i det nuværende marked.

[Statslige selskaber med strukturelle udfordringer]

- Udover effekterne af konjunkturudviklingen, spiller mere strukturelle forhold en væsentlig rolle for andre statslige selskaber.
- Et selskab som PostNord er udfordret af strukturelle forhold i form af et grundlæggende skift i selskabets forretningsvilkår inden for selskabets kernevirkksomhed.
- Således er der sket en betydelig nedgang postmængderne - blandt andet som følge af den øgede digitalisering. I alt er postmængden faldet med 45 pct. over de seneste 10 år, og alene de seneste to år har faldet været på 21 pct.
- Da størstedelen af selskabets omsætning og indtjening er knyttet til den traditionelle postvirksomhed, er det naturligvis vanskeligt for PostNord at opretholde en fornuftig indtjening, ligesom der ligger betydelige udfordringer forude. Det skyldes blandt andet selskabets befordringspligt i Danmark og Sverige, der betyder, at omkostningerne ikke nødvendigvis kan reduceres i takt med de faldende mængder.
- Selskabet leverer imidlertid fortsat positive resultater, og der foretages løbende omkostningstilpasninger og effektiviseringer.
- For SAS har strukturelle udfordringer eksisteret gennem 10-15 år. Blandt som følge af en organisation og løn- og ansættelsesvilkår, der var fastsat i tiden, hvor SAS stort set havde monopol i Skandinavien, var selskabet dårligt rustet, da konkurrencen fra især lavprisselskaberne for alvor satte ind i slutningen af 1990'erne.
- Siden har det været et kapløb med tiden i forhold til at få bragt omkostningerne ned, så selskabet kunne blive konkurrencedygtigt. Og mens der i de forløbne 10 år er realiseret omkostningsbesparelser i et omfang, som der næppe findes fortilfælde for i andre skandinaviske virksomheder, er det først med den seneste plan, at SAS selv vurderer at have skabt en konkurrencedygtig platform.
- Jeg vender tilbage til SAS i de efterfølgende samrådsspørgsmål.

[Selvstændige offentlige virksomheder - DSB]

- Endelig vil jeg knytte et par ord til udviklingen i DSB, som er den største af de tre selvstændige offentlige virksomheder.
- Virksomheden har gennem de sidste par år være økonomisk udfordret. Det har resulteret i et driftsunderskud ved de sidste to årsregnskaber.
- En række forhold har bidraget hertil. Blandt andet har selskabet været negativt påvirket af udfordringerne med leveringen af IC4-togene og tab på investeringer i forbindelse med kørsel på udenlandske strækninger.
- Selskabets indtjening presse endvidere af høj gæld og høje personaleomkostninger, blandt andet på grund af forholdsvis ufleksible arbejdstidsregler.
- Der er igangsat en omfattende effektiviseringsindsats med den nye ledelse i spidsen. Det er målet at reducere selskabets omkostninger og skabe en mere robust og bæredygtig økonomi.
- Det er forventningen, at DSB ved udgangen af 2014 skal have forbedret driften med 1 mia. kr.

[Afrunding]

- Lad mig afslutte med at gentage min indledende bemærkning.
- De statslige selskaber er af meget forskellig karakter. Det er således vanskeligt at tegne et entydigt billede af den økonomiske udvikling. En række selskaber klarer sig fornuftigt, mens andre af forskellige grunde er mere udfordret.
- Men jeg synes også, at det kendetegner de selskaber, der er udfordrede, at deres nuværende ledelser tager udfordringerne alvorligt og forsøger at adressere dem. Effektiviseringsprogrammer og større fokus på kerneforretningen er således også i mange statslige selskaber blevet en del af dagligdagen.